

Když přijedete po staré okresní silnici ze Železné Rudy až sem do Dobré Vody u Hartmanic, otevře se před vámi doširoka pohled dál do kraje, daleko do Čech a na východ k okolí Kašperských Hor. Odtud z návrší nad kostelem sv. Vintíře by vedla nejkratší cesta přes Kundratice, údolím Radešovského potoka, a Radešov právě do Kašperských Hor. Trasa, která byla už v půli 19. století předmětem diskusí, která však ztroskotala na strachu sedláků, že by si vynutila rušivé dělení jejich pozemků.

Přitom by cesta takto vedená zkrátila spojení na polovinu. Kundratice a idylické "Sloní údolí" zůstaly ovšem díky tomu nezasazeny dopravním ruchem.

Ves Kundratice na východním svahu Hamižné hory leží v chráněném úvalu, rámovaném Mlýnským vrchem, kopcem zvaným za našeho mládí Kreuzhüwl (Křížový kopec) a jedním mohutným výběžkem hory Křemelná, dlouhým horským hřbetem na jihu, který končí Radkovským vrchem. Na tomto lesnatém horském hřebeni se svobodnými selskými dvorci Velký a Malý Babylon pro nás děti vlastně končil svět. Co bylo snad tam dál, vymykalo se už našim dětským představám. O mnoho jinak tomu nebylo se samotou poblíž naší obce, které se říkalo Cech. Tady na úpatí lesnatého hřbetu bylo malé, úzce ohraničené území, kterému jsme zdejšími nářečím přezdívali "Greishaffern". Podivné útvary podél potoka zvaného Zechbachl jako by nějak nezapadaly do okolní krajiny: seippy, tj. hromady vyvrženého šterkopísku z doby rýžování zlata, jeden vedle druhého jen spoře zarostlý ostřicí, kterou opovrhovaly i ovce. Nebyla to jediná stopa po hledáčích zlata: vznikl tu během pozdější jeho těžby i jeden mlýnský hamr, který malému kousku země nad Cechem dal i pomístní jméno, zachované až do našich časů: "Thommermühle" tj. Hamerský mlýn.

První písemná zmínka místního jména Kundratice roku 1360 nás zavádí do časů, o nichž, alespoň co se týče bezprostředních informací o zdejších událostech, víme pramálo. Jako majitelé vsi se uvádějí 1360 páni z Dlouhé Vsi, později jsou to rody Kalkreutů (1672, v originále "Familie Kalchreiter", Kolovratů (1679), Koců z Dobrše (do roku 1684) a dalších, než v roce 1709 panství a s ním i ves získal rod baronů (svobodných pánů) z Villani, pocházející z horní Itálie.

Ještě předtím, někdy kolem roku 1618, měli být už v Kundraticích usazeni také Židé, podobně jako třeba ve městech Klatovy a Sušice, v jejichž obchodě, řemeslech a živnostech měli už tehdy svou pevnou společenskou pozici. V jiných větších vsích a městech Kašperskohorsku nenacházíme o nich v té době žádné zmínky. Bezpečný doklad o přítomnosti Židů v Kundraticích existuje pro léta 1680 - 1688, ve kterých se tu písemně zmiňuje jedna židovská rodina. Četné záznamy z roku 1709 a roků následujících potvrzují, že v té době, tj. počátkem 18. století a tedy dlouho před časy panování Marie Terezie a po ní jejího syna Josefa II., dá se hovořit o zesíleném přílivu židovských spoluobyvatel do zdejších končin. V listinách jsou často označováni jako "izraelité".

Zřejmé je, že příchod většího počtu Židů do Kundratic nemá nijakou souvislost s někdejší místní těžbou zlata, poněvadž v té době tu honba za vzácným kovem už dávno ustala. Objevení Ameriky a velké nálezy zlata v Novém světě vedly k tomu, že zlatokopectví v okolí Kašperských Hor se náhle jevilo jako nevýnosné a došlo proto k jeho zániku.

Z chronologických zápisů o Kundraticích se dovídáme, že v roce 1724 měly v Kundraticích své bydliště čtyři židovské rodiny v počtu celkem 18 osob. Několik let nato v roce 1747 to bylo už devět rodin, 1783 vzrostl pak podíl židovského obyvatelstva zde na 13 rodin s 32 dětmi. Johann Gottfried Sommer uvádí pak ve svém popisu Prácheňského kraje z roku 1840 podle sčítání lidu (1837) ve vsi Kundratice už 17 židovských rodin o celkovém počtu 72 osob. Podobné poměry jako v Kundraticích nacházíme už v roce 1702 i v blízké Dlouhé Vsi, kde je už v roce 1702 zaznamenáno vedle 250 katolíků také 17 Židů.

Ve srovnání s nežidovským obyvatelstvem Kundratic, pro něž se v roce 1837 uvádí celkový počet asi 190 osob, je podíl 72 osob židovského vyznání nezvykle vysoký. O tom, proč tomu tak právě v Kundraticích bylo, nenacházíme nijaké odkazy. Až do roku 1848 trvající vyhánění Židů z menších měst jako byly třeba Kašperské Hory či Hartmanice, jen jedno z mnoha diskriminačních opatření jiných, mohlo být snad jedním z důvodů, proč se uchýlovali do větších vsí v okolí. V této souvislosti by nemělo zůstat bez povšimnutí, že tzv. "redukční výnos" z roku 1722 zakládal přímo oficiálně možnost podstatné diskriminace Židů, poněvadž pro každé místo, v němž se usadili, mělo být stanoveno číslo, které svým počtem nesměli napříště nikde překročit. To mělo za následek, že jen jediný syn každé židovské rodiny směl zakládat svou rodinu vlastní. Teprve roku 1848 byla tato lidsky

tak nedůstojná podmínka zrušena. Na Kundratice nemělo ostatně zmíněné nařízení zřejmě nijaký vliv a dopad. Všeobecné příčiny toho, že koncem 18. století docházelo k usazování Židů v odlehlejších oblastech monarchie, stojí v úzké souvislosti s liberální politikou reforem Marie Terezie a jejího syna Josefa II., jejichž podstatou byl záměr ekonomicky povznést právě i opomíjené oblasti habsburské říše.

Nikoli nezajímavý odkaz na kundratické Židy nacházíme v jednom vyprávění našeho z Nýrska pocházejícího vlastivědného autora Josefa Blaua. Zmiňuje se v něm o jednom židovském obchodníkovi, který přišel "z kundratického ghetta" do Kašperských Hor a byl tam zabit ve střetu se dvěma tamními havíři. Bohužel u této zprávy chybí i časový údaj.

Židovská obec v Kundraticích vzrostla kolem roku 1840 natolik, že mohlo dojít k úvahám o zřízení vlastní synagogy a školy. Byl k tomu účelu zvolen dům čp. 31 na horní kundratické návsi, jehož poslední majitelkou byla paní Anna Hartlová. V podstřeší této budovy, která padla v roce 1950 za obětí velkému požáru a v níž kdysi Židé konali své obřady a slavili své náboženské svátky, nacházely se ještě v časech druhé světové války kultovní předměty, mezi nimi i části posvátné tóry, o jejímž osudu se ovšem nedochovala jediná zmínka.

Zajímavými doklady o životě zdejších Židů jsou i smlouvy o předání nemovitého majetku a pozůstalostech, s nimiž se setkáváme ve starých pozemkových knihách. Tak nacházíme třeba v kontraktu mého prapředka Mathiase Suchela (rodové příjmení znělo tenkrát Suchel) ze dne 24. dubna 1829 o koupi domu zvaného "Bopfeiefferhof" v Kundraticích čp. 15 výčet věřitelů, kteří předchozímu majiteli v době krátce po roce 1800 půjčili peníze.

Mezi četnými jmény starousedlých obyvatel čteme tu jména nových židovských spoluobčanů jako byli Samson Zucker, Judas Bloch, Salomon Roth a Elias Roth. Finanční půjčky, při nichž se peníze s výhodným zúročením obstarávaly prostřednictvím bankovních spojení v Písku či v Praze a vyplácely sedlákům, byly ovšem jen jednou z forem a pramenů židovských příjmů. Obchod s kožešinami a s kůžemi, se střížním zbožím a textilem vůbec k nim patřil stejnou měrou.

Možnými se staly tyto způsoby výdělků, k nimž patřilo i obstarávání nájmu zemědělského majetku, povolování mistrovského práva v židovských obcích a provozování formanství, vydáním tolerančního patentu císaře Josefa II. v roce 1781, umožňujícího i četná jiná ulehčení jejich životních poměrů. Šlo mezi nimi také o napříště jim zajištěné domovské právo a přístup ke studiu na vyšších typech škol i na univerzitách. Zrovnoprávnění Židů s ostatním obyvatelstvem nepřineslo však ani toto zákonné opatření. Změna nastala až revolucí roku 1848-1849, kdy jim zároveň s ostatními vrstvami obyvatel musela být přiznána občanská svoboda a rovnoprávnost.

Mezi početné někdejší židovské obyvatele Kundratic patřila, jak vysvítá z písemných dokumentů, i rodina Blochova. To z ní pocházel zakladatel věhlasné později frmy Isaak S. Bloch, který spatřil světlo světa roku 1805 v Kundraticích jako syn chudých rodičů. Ze zápisků kundratického hostinského, pánského krejčího a vesnického kronikáře v jedné osobě Aloise Aussprunga se dovídáme, jak Isaak ještě jako dospívající mladík obcházel s dřevěnou nůsí dům od domu a nabízel své zboží k prodeji. Poněvadž však rodině nejednou chyběly peníze na nákup nového prodejního sortimentu, vypůjčovala si je od starousedlých sedláků Puchingerových. Historii Blochovy firmy a jejího úspěšného vzestupu, od prvních obchodů s plochým sklem, přes započetí výroby zrcadlového skla s brusírnou a leštárnou ve Frauenthalu na ohybu řeky Křemelné až k tovární produkci staniolu v Chlumu sepsal později Isaakův vnuk Richard Bloch a vrátil se přitom i k oněm starým zápiskům Aussprungovým. Příběh Blochovy rodiny znovu ukazuje, jak plodné bylo kdysi působení této menšiny a jak brzy se domohla přiměřeného blahobytu, a to i pro ostatní obyvatele končin, ve kterých jí bylo umožněno se usadit.

Úspěšní byli, byť ne snad v takové míře jako Blochovi, i jiní židovští spoluobčané kundraticí. Jejich živnosti musely vzkvétat, poněvadž už kolem roku 1880 bylo 14 z celkového počtu 38 zdejších domů v rukou židovských majitelů. Byl to tzv. "Wenisch-Haus" čp. 56, "Hartl-Haus" čp. 31, dům Puchingerových, Hartlů a Pennerů (čp. 10, 52 a 51), dále pak i domy čp. 50, 46, 47, 44, 45, 54 a 55.

Revoluce 1848 a následné zrušení poddanství, toho posledního pouta, které mělo být lidu odňato, přineslo i Židům plnou svobodu a rovnoprávnost. Během pouhých několika desetiletí ovšem i díky tomu zůstaly do časů první světové války a následujících let dvacátých dvacátého století jen dvě malé židovské rodiny. Byla to rodina Beerova, která bydlela v domě Rosy Schneiderové čp. 55, kromě Beerových pak ještě Hermann Meister, který žil nejprve se svou sestrou až do její smrti začátkem třicátých let a pak v posledním období do roku 1942 sám v tzv. Meisterově domě čp. 50.

Všichni ostatní Židé se z Kundratic odstěhovali jinam, převážně do menších měst včetně sousedních Hartmanic a Sušice.

Zůstal židovský hřbitov na kundratických pozemcích pod Hartmanicemi, na kterém se dál pochovávalo. V listopadových dnech roku 1938, kdy po celé "Říši" vzplálo tisíce synagog a židovských majetků, byl i tento hřbitov zcela zničen.

Hermann Meister, poslední židovský obyvatel Kundratic, to neměl v životě lehké. Se svou velice obchodně zdatnou a ne zrovna vůči němu ohleduplnou ženou, která mu způsobila mnohé příkoří, si nerozuměl natolik, že se jejich životní cesty nakonec rozešly.

Nemálo mrzutostí měl Meister i se svou dcerou, která se svým přestupem ke katolické víře a církevní svatbou roku 1912 v mouřeneckém kostele postarala o značný rozruch. Jakkoli sám nebyl nijak ortodoxně věřící, nesl dceřino rozhodnutí opravdu těžce a nikdy se s ním za svého života nevyrovnal. Zchudl a jen díky podpoře obou svých bratrů, kteří žili jako bohatí obchodníci v Praze a v Českých Budějovicích, mohl vůbec dál vést bídné živobytí. Mnoho starých obyvatel někdejších německy mluvících Kundratic má jistě Hermanna Meistera dosud v živé paměti: štíhlý starý pán vysoké postavy, vždy v černém obleku, tak mohl být po celý rok viděn, jak obchází vsí. Bylo to od roku 1941, kdy byli všichni zbylí Židé donuceni nosit na kabátě žlutou hvězdu s nápisem "Jude". Příležitostně dřív zašel "in d' Heiser" (tj. "do domů") spřátelených rodin na kus řeči nebo pozoroval při hrách vesnickou drobotinu. Zejména když jsme hrávali kuličky, často sáhl do kapsy u kalhot a podaroval nás psacími pery, kuličkami do další hry nebo nějakou jinou maličkostí. Míval k tomu v zásobě i pár laskavých slov pro nás děti.

V posledních letech jen zřídka už obchodoval se zaječími kožkami či s kožkami jiných menších domácích zvířat, které pak prodával jednomu jircháři v Kašperských Horách. Velkou oporu míval i v rodině Schneiderových, říkalo se jim ve vsi "Schanis", která mu v jeho posledních letech ještě začátkem druhé světové války velice přála. Mohl se u nich teple najíst a obstarat si i jiné věci pro domácnost, na kterou už k posledku pro tělesný a také psychický stav nestačil.

V roce 1942 si gestapo přišlo pro Hermanna Meistera do jeho kundratického bydliště. Naložili ho na korbu nákladního auta a odvezli nejprve jen do blízkých Hartmanic. Nedostal už nijakou možnost rozloučit se s nejbližšími známými. Náhoda tomu ale přesto chtěla, že ještě jednou mohl spatřit Marii Schneiderovou. Byla právě na cestě nazpátek z kostela, když ji potkalo nákladní auto, které ho odváželo pryč. Jakmile Hermann Marii uviděl, stačil se na korbě bleskurychle otočit a vykřiknout za ní: "Maruško, Maruško!" Víc říci už nestihl. Byla to poslední slova Hermanna Meistera, spravedlivého člověka a dobrého souseda, vyřčená domovu. Auto s ním pokračovalo v jízdě.

Později jsme se dověděli, že byl poslán do koncentračního tábora v Dachau. Jedním lístkem domů vyjádřil prosbu o to, zda by se nedalo zastat se ho nějak; nikomu přece nic neudělal. Bylo to opravdu poslední volání někoho, komu nebylo nijaké pomoci.

Když jsem pátral v památníku Dachau po osudu Hermanna Meistera, zjistil jsem, že tam vůbec nebyl registrován. Nejde ovšem o nic zvláště neobvyklého v podobných případech. Jeho pobyt tu byl totiž, jak mi bylo řečeno, jen přechodný a krátký, než ho převezli do jiného nacistického tábora smrti. Nikdo o něm více neslyšel. S ním odešla do nenávratna i celá kdysi velká židovská obec vsi Kundratice.

V té době, kdy z ní jako poslední z Židů zmizel, sotva kdo tušil, že už brzy, vlastně už ani ne pět let nato, opustí stejně násilně svůj odvěký šumavský domov všichni jeho němečtí obyvatelé. Sám "Meisterhaus" na posvícenskou neděli roku 1950 lehl o dalších několik let později při požáru, který se rozšířil ze sousedícího s ním hostince, beze zbytku popelem.

Přijíždíte-li dnes směrem od Hartmanic a zabočíte po lehké zatáčce doprava ke kopci "Meisterův kopec", hledáte ten dům, který dal jméno i úvozové cestě k němu mířící, marně očima, jakkoli dosud v duchu uchovávajícím jeho dávný obraz. Na jeho místě vozová cesta dnes pokračuje dál. Cesty byly rozšířeny, vesnický rybník srovnán se zemí. Shon každodenního vesnického života dávno ustal. Jen Hamižná hora, Mlýnský vrch a ten velký lesnatý hřbet na jihu zůstaly stejné, jako byly dřív - alespoň navenek. Když se ale jako já vydáte někdy v čase, kdy rostou houby, do lesů a brázdíte je křížem krážem po celé hodiny, nepotkáte v nich jediné živé duše. Přesto tam vysoko nahoře stačí zastavit, upřít z trochu větší dálky pohled na Kundratice a očima ulpět na zašlé červení střech selských stavení, aby se zazdalo vidět tam někde vzadu tu ves takovou, jaká kdysi byla.